

Nejvyšší soud na základě veřejného líčení o zmateční stížnosti veřejného žalobce z povinnosti úřední podle § 35 odst. I. tr. ř. nov. zrušil rozsudek soudu odvolacího s celým řízením a soudu odvolacímu uložil, aby provedl nové odvolací hlavní přelíčení a ve věci rozhodl; zmateční stížnost poukázal na toto rozhodnutí.

D ů v o d y:

Soud odvolací osvobodil obžalovaného podle § 326 č. 4 tr. ř. od obžaloby z těchto důvodů: Jde o trestný čin, stíhatelný na zmocnění. Toto zmocnění bylo uděleno nadřízeným úřadem přímo uraženému obecnímu starostovi a nikoli státnímu zastupitelství, jak se podle § 2 odst. III. tr. ř. mělo státi. Předepsané zmocnění nebylo tedy vůbec dáno.

Zmateční stížnosti veřejného žalobce, napadající rozsudek odvolacího soudu z důvodu zmatečnosti podle § 385 č. 1 c) tr. ř., nelze odepřít oprávnění. Ustanovení § 2 odst. III. tr. ř., jehož se napadený rozsudek dovolává, jen předpisuje, že při trestných činech, stíhatelných na zmocnění, je k zastupování žaloby oprávněno výhradně státní zastupitelství. Formální náležitosti zmocnění obsahuje § 91 odst. I. tr. ř., který stanoví, že zmocnění může být dáno buď v úředním spise, podaném státnímu zastupitelství nebo ministru spravedlnosti, nebo ve zvláštním písemném vyjádření. Obsah tohoto písemného vyjádření a další jeho formu a postup zákon neurčuje, stačí tedy, když nadřízený úřad dá na jevo vůli, by čin, o který jde, byl trestně stíhán. V souzeném případě jest v písemném vyjádření nadřízeného úřadu výslovně uvedeno, že ve smyslu § 9 č. 6 zák. čl. XLI:1914 uděluje se uraženému zmocnění k trestnímu stíhání pachatele. Toto zmocnění bylo adresováno přímo uraženému a tento je sám předložil státnímu zastupitelství. Tím jest jednak prokázána vůle nadřízeného úřadu, by trestný čin byl trestně stíhán, jednak udělené zmocnění dostalo se do rukou státního zástupce právě tak, jako kdyby bylo adresováno přímo jemu. Podle stálé praxe nejvyššího soudu jest toto zmocnění pokládati za postačitelé (rozh. z 23. listopadu 1925 čís. Zm III 366/25, z 23. listopadu 1926 čís. Zm III 975/26 a j.). Rozsudek soudu odvolacího trpí tudíž zmatečností podle § 385 č. 1 c) tr. ř. Nejvyššímu soudu však nebylo lze rozhodnouti ve věci samé, poněvadž soud odvolací, omeziv se na rozhodnutí o správnosti zmocnění, neučinil skutková zjištění o předmětu obžaloby a nepřezkoumal rozsudek prvé stolice ve věci samé. Bylo tudíž postupováno podle § 35 odst. I. tr. ř. nov.

Čís. 4489.

Změnu názorů o politických nebo národních událostech nelze za všech okolností pokládati za čin nečestný nebo nemravný, nanejvýš ne, došlo-li k ní po náležité rozvaze z důvodů vážných, kotvících ve změnách politických nebo národních poměrech a z vnitřního přesvědčení.

Kritika, satira a ironie mohou býti nepříznivé, nepříjemné, po případě i zesměšňující, nesmějí se však dotýkati osobní hodnoty, mravních kvalit napadeného a nesmějí svou formou nabývatí takového rázu zesměšňujícího, že se tím napadený snižuje v úctě a vážnosti.

Nakolik výtky, že se čtenářům určitých novin zdvíhá žaludek, není jen beztrestnou kritikou a satirou, nýbrž výtkou opovržlivé vlastnosti po rozumu § 491 tr. zák.

(Rozh. ze dne 8. října 1932, Zm I 314/31.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti soukromého obžalobce do rozsudku krajského soudu trestního v Praze jako soudu kmetského ze dne 18. února 1931, jímž byl obžalovaný zproštěn podle § 259 čís. 3 tr. ř. z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§ 488 až 491 tr. zák. a § 1 zák. ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n., po případě pro přestupek zanedbání povinné péče podle § 6 téhož zákona, zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a věc vrátil nalézacímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Zmateční stížnosti soukromého obžalobce, dovolávající se číselně důvodů zmatečnosti podle § 281 čís. 5 a 9, přesněji 9 a) tr. ř., nelze upřít oprávnění. Úkolem kmetského soudu bylo zjistiti smysl a dosah pozastavené stati a na tomto skutkovém podkladu se vysloviti o tom, zda a proč spatřuje v pozastavené stati projev urážlivý, čili nic. Soud uvažoval v souvislosti, v níž byl závadný projev uveřejněn, o smyslu a tendenci celé básně a dospěl ku přesvědčení, že autor měl článkem, básní, na mysli rozdíl ve způsobu psaní »Č. S.« dříve a v pozdější době, totiž v době pražských manifestací proti německým mluvícím filmům a docíliti pravého opaku, — rozuměj od nynějšího způsobu psaní »Č. S.« —, totiž odvésti čtenáře od národní vlašnosti a k této vzbuditi v něm odpor. To chtěl, jak rozsudek dále uvádí, pisatel vytýčiti a docíliti formou politické satiry, a to mimo jiné i závadným obratem »jen obrazně použitým«, v němž nespátřuje soud »hrubý útok na čest«, poněvadž celá báseň jako satira sledovala svou slovesnou formou jiný cíl. Tato poslední věta rozsudku je povahy právní, obsahuje právní podřadění zjištěného výroku a vyslovuje právní názor, že závadná věta jako politická satira nevykazuje skutkové znaky přečinu proti bezpečnosti cti. Tento právní výrok napadá zmateční stížnost různými obměnami, dovolávající se zmatku § 281 čís. 5 a 9, přesněji 9 a) tr. ř., a nelze jí upřít oprávnění. Kritika, satira, ironie mohou býti nepříznivé, nepříjemné, po případě i zesměšňující, nesmějí se však dotýkati osobní hodnoty, mravních kvalit napadeného a nesmějí svou formou nabývatí takového rázu zesměšňujícího, že se tím napadený snižuje v úctě a vážnosti. Nestačí tedy pro zprošťující výrok, že soud vyslovuje, že pozastavené výroky jsou jen kritikou a satirou, jejímž cílem jest odstranění jistých vad, ani pokud způsobem dosti nejasným prohlašuje, že nejde o žádný hrubý útok na čest. Vždyť pro posuzování skutkové podstaty přečinu proti bezpečnosti cti nerozhoduje, zda útok byl více nebo méně hrubý, a není dále tím, že je onen útok označen jako satira, ještě řečeno, že není urážkou na cti podle XII. hlavy druhého dílu trestního zákona. Bylo naopak s právního hlediska vyjádřiti se přesně o tom, zda kritika nevybočuje z mezí zá-

konem vytýčených a zda se snad nedotýká svým obsahem hodnoty dotčeného způsobem přičítím se některé ze skutkových podstat v § 487 tr. zák. a násl. uvedených. Tomu skutečně tak jest, pokud jde o pozastavenou větu, že se čtenářům »Č. S.« zdvihá žaludek. Neboť tato věta, třebaže jí pisatel sledoval cíl rozsudkem blíže zjištěný, vyslovuje svým smyslem a dosahem úsudek, že způsob psaní »Č. S.« o manifestacích proti německým mluvícím filmům jest takový, že vyvolává u čtenáře zvracení, což znamená, že je hnusný, odporný a nízký. Neboť zvracení je reakcí po požití něčeho špatného, zkaženého, odporného, lidskému zdraví škodlivého. Vytýká-li se novinám, že způsob jejich psaní vyvolává takové účinky, tvrdí se implicity, že způsob psaní je odporný, ba duševní úrovni čtenářů škodlivý, a je tedy na snadě, že jde o výtku opovrhlivé vlastnosti, již se podle platných názorů společenských o pojmu cti napadený list snižuje na vážnosti. Dotýká-li se však tato věta — ať již byla kritikou nebo satirou, ať sledovala cíle odstraniti jisté vady — vážnosti a hodnoty napadeného listu, naplňuje skutkovou podstatu přechinu podle § 491 tr. zák., totiž výtku opovrhlivé vlastnosti.

Obžalovaný byl by tedy — předpokládaje, že budou zjištěny i subjektivní náležitosti zákonem vyhledávané — trestným, kdyby neprokázal takové zneuctivající činy haněného, z nichž vysvítá pravdivost jeho udání (§ 491, odst. 2 tr. zák.), tudíž že skutečně »Č. S.« píše nyní o národních manifestacích způsobem, který lze označiti tak, jak je v článku uvedeno. Rozsudek obsahuje v tomto směru jen zjištění, že soudu stačí kromě pozastavené básně články v témže listu uveřejněné, totiž »Praví původcové pražských nepokojů« a »Národní socialistické listy převzaly úlohu Bohemie.« Leč právem vytýká stížnost, že tu jde vesměs o články listu, jehož odpovědným redaktorem je obžalovaný, nikoliv o články napadeného listu »Č. S.«. Ony přečtené články nemohou býti podkladem pro posouzení způsobu psaní »Č. S.«, nanejvýš nemohou býti měřítkem pro posouzení rozdílu v psaní »Č. S.« v dřívějších dobách a v době poslední. Při správném výkladu zákona mohlo by jen na základě článků »Č. S.« býti bezpečně a řádně vysloveno, zda způsob psaní ospravedlňuje onen urážlivý útok. Při tom ovšem bude po případě třeba si uvědomiti, že změnu názorů o politických nebo národních událostech nelze za všech okolností pokládati za čin nečestný nebo nemravný, nanejvýš ne, došlo-li k ní po náležité rozvaze z důvodů vážných, kotvících ve změnách politických nebo národních poměrech a ve vnitřním přesvědčení. Jen k vůli úplnosti jest ještě připomenouti, že pro beztrestnost aspoň relativní s následky § 13 tiskové novely čís. 124/1924 sb. z. a n. může přijíti v úvahu i ustanovení §§ 4 a 6, odst. 4 tiskové novely.

Čís. 4490.

Skutková podstata § 83 příp. 2 tr. zák. nevyžaduje, by byl někdo pachatelovým jednáním ve strach uveden (by jím byla omezena vůle oprávněného nebo jeho domácích lidí svobodně se rozhodnouti a jednati).

(Rozh. ze dne 10. října 1932, Zm II 370/31.)